

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki sorularımın Çevre ve Şehircilik Bakanı Sayın Erdoğan Bayraktar tarafından Anayasa'nın 98. ve İçtüzüğü'nün 99. maddesi gereğince yazılı olarak yanıtlanmasını saygılarımla arz ederim.

Sebahat TUNCEL
İstanbul Milletvekili

Zonguldak'ta Çaycuma köprüsünün yıkılması sonucu 14 kişinin ölümüyle sonuçlanan facianın nedenleri akademisyenlerce araştırılmıştır ve sonuçları kamuoyu ile paylaşılmıştır. Araştırma yapan üniversiteler hazırladıkları raporda facianın sebebi olarak bölgede HES inşaatlarının yarattığı tahribatın ve yetersiz bakımın neden olduğunu tespit ettiklerini açıklamışlardır. Araştırmaya göre, Filyos Çayı üstündeki 61 yıllık Çaycuma köprüsünün yıkılmasıyla meydana gelen faciadaki ihmaller zinciri, hayatını kaybeden vatandaşların göz göre ölüme gittiği sonucuna ulaşılmaktadır. Üniversitesi Afet Eğitim, Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü Yrd. Doç. Dr. Kubilay Kaptan, köprünün çökme nedenlerini değerlendirdiği raporunda, olayın sorumlusunun birinci dereceden karayolları olduğunu belirtirken HES'lerin faciaya katkısının da büyük olduğunu belirtmiştir. İTÜ Hidroloji ve Su Kaynakları Uzmanı Prof. Dr. İlhan Avcı ise Çaycuma köprüsünün yıkılmasının en önemli sebebinin köprünün temelindeki ayaklarındaki oyulma olduğunu belirtmiştir. HES'lerin suyun akışında bir değişime ve düzensizleşmeye neden olduğunu ve yaşanan dengesizlikten ötürü köprünün ayağının oyulmaya başladığına dikkat çekmişlerdir. Dere üstünde yapılan hidroelektrik santrallerin suyun akışını değiştirmesi, santrallerin derenin kum, çakıl taşımalarını engellemesinden kaynaklı bir aşınma olabileceğini ve gelen giden arasındaki dengesizlik sonucu köprünün ayağının oyulmaya başlamış olabileceğini belirtmiştir.

HES'lerin doğaya, çevreye ve yaşam alanlarına verdiği zararların yanı sıra, Karadeniz gibi köprülerin çok olduğu ve günlük ulaşımında asma ve küçük asfalt köprülerin olduğu bir bölgede, hidroelektrik santrallerinin suyun akışını, yatağını ve taş-çakıl taşımalarını engellemesinden kısacası derenin doğasını bozmasından dolayı köprü yıkımlarına yol açmaktadır.

Doğaya ve insanlara verdiği zararlar dolayısıyla oldukça tepki çeken HES inşaatları bir yandan da işçilerin hayatını mal olmaya devam etmektedir. Şirketlerin iki yılda HES inşaatını bitiriyoruz diye övündükleri bir durumda denetimsiz, güvencesiz yöntemler kullanılmaktadır. Bu yol ve yöntemlerin başında işin bazı kısımlarını taşeron şirketlere verme, işçilerin uzun süreli çalıştırılması, işçilere ücretlerinin tam ve zamanında ödenmemesi, işçi barınaklarının kurallara uygun olmaması, işçi sağlığı önlemlerinin alınmaması, işçinin her an işten çıkarılma tehlikesiyle karşı karşıya olması, sendikasılaştırma sayılabilir. Bu güvencesiz ve insanlık dışı çalıştırmanın sonucu ise iş kazaları beklenildiği üzere artmaktadır ve hatta işçilerin ölümleriyle sonuçlanmaktadır.

31 Aralık 2010'dan bugüne kadar HES'lerde meydana gelen kazalarda Sendika.Org ve İstanbul İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisi verilerine göre 49 işçi ölmüştür, 67 işçi yaralanmıştır. 23 ölüm ve 16 yaralanma 2012 yılında meydana gelmiştir.

1. Çaycuma ilçesindeki Filyos deresinin üzerinde kurulu HES inşaatlarının nehrin akışını değiştirmesi ve kum ve çakıl taşmasını engellemesi gibi köprünün yıkımına yol açacak değişimler fizibilite çalışması yapılırken araştırılmış mıdır? ÇED gerekli değildir belgesi verirken idare tarafından incelenen ÇED raporunda bu konu hakkında hangi bilgi verilmiştir? Raporda bu risk dikkate alınmadıysa ve riski ortadan kaldıracak önlem belirtilmediyse ilgili idare bu riske rağmen nasıl ÇED gerekli değildir belgesi vererek HES e izin vermiştir. Verilmediyse bu ÇED raporunun bilimselliği ve kapsamının eksik olması konusunda tekrar yapılmasını belirtmeyi düşünüyor musunuz?
2. 50 kilometre yukarıda bulunan Karabük Hidroelektrik Santrali barajının kapakların açıldığı dönemlerde debisi artan suyun köprüye zarar verebileceği daha önce hesaplanmış mıdır? Bunun için bir önlem alınmış mıdır? Alınmadıysa bunun gerekçesi nedir?
3. 14 kişinin ölümüne yol açan bu olaydan yola çıkarak HES inşaatlarının olduğu yerlerdeki köprülerde benzer durumlarla karşılaşmamak için bu tür etkileri araştırarak mısınız? Karadeniz Bölgesinde 300'e yakın bulunan HES inşaatlarının neden olabileceği bu tür kazalar için almayı düşündüğünüz önlemler nelerdir?
4. Köprünün ayakları yıkıldıktan sonra neden ertesi günü köprünün kullanımına izin verildi. Köprünün yıkılacağı açık olmasına rağmen neden gereken önlemler alınmadı?
5. Bölgede benzeri riskler taşıyan başka köprüler var mıdır? Araştırılmış mıdır? Bir başka facia yaşanmaması için alınacak önlemler nelerdir?
6. Bugüne kadar üzerinde HES inşaatı bulunan nehirlerde, köprü yıkımı, derenin taşması gibi nedenlerden kaç kişi yaralanmıştır ve yaşamını yitirmiştir? Neden önleyemediniz?

7. Bugüne kadar HES inşaatlarında kaç işçi/çalışan hayatını yitirmiştir? İşçilerin çalışma güvenliğini sağlayamayan hatta ölümlere neden olan bu şirketler için ne gibi yaptırımlar yapılmıştır?
8. Bundan sonra HES, baraj inşaatlarında, köprü yol yapımında, işçilerin, o yörede yaşayanların ölmemesi yaralanmaması için olmaması un üzerine ne gibi önlemler alınacaktır?
9. Bölgede tüm Türkiye’de projesi bulunan 3000’e yakın HES’lerden inşaat halinde olanların ve yapımı tamamlananların doğaya ve yaşam alanlarına zarar verdiği zararlarla ilgili elinizde bir bilgi var mıdır? Bu konuda Bakanlığınız olarak kapsamlı bir araştırma yaptınız mı?
10. Tüm çevre örgütlerinin ve yerel halkın istememesine rağmen ısrarla her nehrin üzerine birden fazla Hidroelektrik santrallerin ihtiyaca bakılmaksızın yapımında ısrar etmenizin nedeni nedir?
11. Dereleri 49 yıl süreyle şirketlerin kullanıma verdikten sonra yoksul halkın suya erişimini, yaşamını devam ettirmesini, geçimlik tarım ve hayvancılık yapabilmesini nasıl sağlayacaksınız?
12. HES’leri yapan şirketlerin, vadilerde çalışmasına izin verilen işletmelerin özel güvenlik güçlerine karşı halkın güvenliğini nasıl koruyacaksınız HES’lerin yapımı ve işletilmesi sonucunda doğadan yok olacak canlıları nasıl geri getireceksiniz?
13. Son on yılda HES inşaatlarında meydana gelen işçi kazalarının istatistikleri nedir? Kaç işçi hayatını kaybetmiştir? Bu kazaların önlenmesi için bir önlem alınmış mıdır? Alınmadıysa nedeni nedir?